

Statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-598 191 91
Ordertel: 08-598 191 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

*Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen,
(SB PM 2003:2, reviderad 2009-05-02)*

– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som ska svara på remiss.
Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/remiss>

Tryckt av Edita Sverige AB
Stockholm 2009

ISBN 978-91-38-23294-1
ISSN 0284-6012

Innehåll

1	Sammanfattning	3
2	Förslag till lag om statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer	5
3	Behovet av en reform.....	9
4	Bakgrund	11
4.1	Kvinnoorganisationer i Sverige	11
4.1.1	En stor variation av kvinnoorganisationer.....	11
4.1.2	Kvinnoorganisationer bildade inom eller i anslutning till de politiska partierna	12
4.2	Statligt stöd för kvinnors organisering	13
4.2.1	Statsbidrag till kvinnoorganisationer enligt 1982 års förordning	13
4.2.2	Dagens system för stöd till kvinno- organisationer utan koppling till de politiska partierna	14
4.2.3	Statligt stöd till politiska partiers kvinno- organisationer	17
5	Överväganden och förslag.....	23

5.1	En lag om statligt stöd till riksdagspartiernas kvinno- organisationer	23
5.2	Vilka kvinnoorganisationer kan få stöd?	25
5.3	Grundstöd	27
5.4	Mandatstöd.....	28
5.5	Ansökan om stöd	29
5.6	Handlingar som ska bifogas ansökan.....	30
5.7	Beslut	33
5.8	Utbetalning.....	34
5.9	Överklagande.....	35
6	Ikraftträdande	37
7	Konsekvenser	39
8	Författningskommentar	41

1 Sammanfattning

I promemorian lämnas förslag till en lag om statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer. Enligt förslaget ska en kvinnoorganisation för varje politiskt parti som är representerat i riksdagen kunna få stöd. Med kvinnoorganisation avses

- en ideell förening som är ansluten till ett politiskt parti och som har som ändamål att stärka kvinnors ställning i samhället och som har en demokratisk uppbyggnad, eller
- en sammanslutning som finns inom ett politiskt parti och som arbetar för att stärka kvinnors ställning i samhället och som har en demokratisk uppbyggnad.

Stöd lämnas som grundstöd och mandatstöd. Grundstödet är lika stort för alla kvinnoorganisationer som beviljas stöd. Mandatstödet storlek står i proportion till det antal mandat som det politiska parti som kvinnoorganisationen tillhör har i riksdagen.

Frågor om stöd enligt den nya lagen föreslås hanteras av Partibidragsnämnden.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2010 och tillämpas för första gången avseende stödåret 2011.

2 Förslag till lag om statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om statligt stöd till kvinnoorganisationer inom eller i anslutning till politiska partier som är representerade i riksdagen. Stödformerna är grundstöd och mandatstöd. Stöd utgår i mån av tillgång på medel.

2 § Med en kvinnoorganisation avses i denna lag

1. en ideell förening som är ansluten till ett politiskt parti och som har som ändamål att stärka kvinnors ställning i samhället och som har en demokratisk uppbyggnad, eller
2. en sammanslutning som finns inom ett politiskt parti och som arbetar för att stärka kvinnors ställning i samhället och som har en demokratisk uppbyggnad.

3 § Endast en kvinnoorganisation för varje politiskt parti som är representerat i riksdagen kan få stöd. Om flera sådana kvinnoorganisationer ansöker om stöd ska det parti till vilket kvinnoorganisationerna är anslutna eller verkar inom ange vilken av dem som ska vara berättigad till stödet.

Grundstöd

4 § En kvinnoorganisation som är berättigad till stöd enligt denna lag får ett årligt grundstöd. Grundstödet utgör 55 procent av anslagna medel och fördelas lika mellan de kvinnoorganisationer som är berättigade till stöd.

Mandatstöd

5 § En kvinnoorganisation som är berättigad till stöd enligt denna lag får årligen mandatstöd. Varje mandatstöd utgör 1/349 av 45 procent av anslagna medel.

Varje partis kvinnoorganisation får ett mandatstöd för varje mandat som det politiska partiet vunnit i det senaste valet.

Ansökan

6 § Ansökan om stöd enligt denna lag görs skriftligen varje år hos Partibidragsnämnden. Ansökan ska ha kommit in senast den 31 oktober året före stödåret. Ansökan ska vara egenhändigt undertecknad av behörig företrädare för den kvinnoorganisation som ansöker om stöd. För en sådan kvinnoorganisation som avses i 2 § 2 ska ansökan vara egenhändigt undertecknad av behörig företrädare för det politiska parti som kvinnoorganisationen tillhör.

Avser ansökan en sådan kvinnoorganisation som anges i 2 § 1 ska till ansökan bifogas kvinnoorganisationens årsredovisning för det senast avslutade räkenskapsåret. Avser ansökan en sådan kvinnoorganisation som anges i 2 § 2 ska till ansökan bifogas partiets årsredovisning för det senast avslutade räkenskapsåret. Räkenskaperna ska ha granskats av en auktoriserad eller godkänd revisor. Granskningen ska vara så ingående och omfattande som god revisionssed kräver.

Stöd får inte beviljas om ansökan brister i de avseenden som anges i första eller andra stycket.

Beslut och utbetalning

7 § Fråga om stöd enligt denna lag prövas av Partibidragsnämnden.

Om det framkommer skiljaktiga meningar vid en överläggning i Partibidragsnämnden tillämpas föreskrifterna i 16 kap. rättegångsbalken om omröstning i tvistemål.

8 § Ett stödår enligt denna lag avser ett kalenderår. Stöd som avses i lagen räknas ut en gång för varje stödår.

9 § Grundstöd och mandatstöd betalas såvitt möjligt ut samtidigt. Utbetalningarna görs av Riksdagsförvaltningen kvartalsvis under stödåret med en fjärdedel varje gång. Den första utbetalningen görs senast den 31 januari under stödåret. Utbetalningarna sker direkt till en sådan kvinnoorganisation som avses i 2 § 1. För en sådan kvinnoorganisation som avses i 2 § 2 sker utbetalningarna till det politiska partiet.

Överklagande

10 § Beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010 och tillämpas första gången i fråga om stöd för stödåret 2011.

3 Behovet av en reform

Kvinnoorganisationer som är anslutna till de politiska partierna kan inte såsom andra kvinnoorganisationer få stöd enligt förordningen (2005:1089) om statsbidrag för kvinnors organisering. Det system för stöd till kvinnoorganisationer som gällde före 2006, när förordningen trädde i kraft, omfattade dock även kvinnoorganisationer med koppling till politiska partier.

I propositionen *Statligt stöd för kvinnors organisering* (2005/06:4, s. 12), vilken låg till grund för det stödssystem som inrättades 2005, uttalades att frågan om hur politiska partiers kvinnoorganisationer på sikt skulle behandlas behövde utredas vidare. Vidare föreslogs att riksdagspartiernas kvinnoorganisationer tills vidare borde beredas möjlighet till stöd för sin organisering och verksamhet i särskild ordning. Riksdagspartiernas kvinnoorganisationer har tilldelats stöd i särskild ordning sedan 2006.

I Kulturutskottets betänkande 2005/06:KrU6 uttalade utskottet att det utgick från att regeringen tillsammans med övriga riksdagspartier snarast skulle komma fram till en för alla acceptabel fördelningsmodell för stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer.

Den 1 september 2006 fick Lena Josefsson i uppdrag att, som utredare i Justitiedepartementet inom ramen för folkrörelsepolitiken, undersöka på vilket sätt riksdagspartiernas kvinnoorganisationer fortsättningsvis skulle kunna beredas möjlighet till statligt stöd för sin organisering och verksamhet (Ju 2006:L). Den 27 april 2007 redovisade utredaren sitt uppdrag och föreslog att ett nytt bidragssystem för riksdagspartiernas kvinno-

organisationer skulle inrättas. Utredarens förslag har inte remitterats separat, men beskrivs i denna departementspromemoria (avsnitt 4.2.3).

Genom budgetpropositionen för 2008 inrättades ett särskilt statsbidrag för stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer (prop. 2007/08:1, utgiftsområde 17, bet. 2007/08:KrU1, rskr. 2007/08:58), dock utan att frågan om fördelningen av statsbidraget fick en långsiktig lösning. I budgetpropositionen för 2010 har regeringen förklarat sin avsikt att under våren 2010 överlämna en proposition till riksdagen med förslag till lag om fördelningen av stödet till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer (prop. 2009/10:1, utgiftsområde 17). Ett förslag till sådan lag presenteras i denna departementspromemoria.

4 Bakgrund

4.1 Kvinnoorganisationer i Sverige

4.1.1 En stor variation av kvinnoorganisationer

De tidigaste organiserade kvinnoorganisationerna i Sverige bildades i början av 1800-talet. Dessa ägnade sig åt traditionella och för kvinnor socialt accepterade uppgifter såsom välgörenhet och religiös verksamhet. När kampen för demokratin tog fart i slutet av 1800-talet började nya typer av kvinnoorganisationer växa fram. På 1880-talet bildades till exempel Fredrika Bremer-Förbundet, som är den äldsta ännu existerande kvinnoorganisationen i Sverige. I början av 1990-talet tillkom ett antal kvinnoorganisationer bildade utifrån kvinnors sociala tillhörighet och intressen. Sammanfattningsvis kan sägas att de olika organisationerna för kvinnor framför allt har verkat för kvinnors rätt till politiskt inflytande, rätt till arbete och rätt till kroppslig integritet.

I dag finns kvinnoorganisationer inom i princip alla delar av förenings- och samhällslivet. I betänkandet *Kvinnors organisering* (SOU 2004:59) presenterades en kartläggning av hur kvinnor organiserar sig och vilka olika intressen som drivit fram organisationerna. Kartläggningen visar att organisationerna är mer eller mindre fast organiserade och att deras syfte och inriktning varierar stort. Även medlemsantalet i de olika organisationerna varierar. Formerna för kvinnors organisering har förändrats under de senaste årtiondena. Förutom traditionellt organiserade kvinnoorganisationer har

det vuxit fram nätverksliknande organisationer och andra icke-hierarkiska kvinno sammanslutningar. Ett exempel på detta är aktionsgrupper som bildats för ett specifikt och ibland temporärt syfte samt diskussionsgrupper på Internet. Sådana sammanslutningar är inte alltid en egen juridisk person utan verkar ofta utan sådan formell bas. Nätverken bildas ibland inom eller i anslutning till en mer formellt organiserad sammanslutning, men inte alltid.

4.1.2 Kvinnoorganisationer bildade inom eller i anslutning till de politiska partierna

Det finns i dag kvinno- och jämställdhetspolitiska aktiviteter inom eller i anslutning till samtliga riksdagspartier. Hur dessa aktiviteter är organiserade skiljer sig mellan partierna, från traditionella, självständiga förbund till politiska utskott inom respektive parti. Den första kvinno sammanslutningen som var kopplad till ett politiskt parti bildades 1914. Under det fortsatta 1900-talet organiserade sig kvinnor inom alla övriga riksdagspartier. Parallellt med att partierna har omorganiserats eller bytt namn har också deras kvinnoorganisationer förändrats.

De första kvinnoorganisationerna kallades förbund. De har utvecklat, och i de flesta fall behållit, en traditionell, formell föreningsform med stor självständighet gentemot det politiska partiet. Den vanligaste organisationsformen är en ideell förening som exempelvis har stadgar, styrelse, medlemmar och medlemsmöten. Kvinnoförbunden har i allmänhet även en organisation på regional och lokal nivå.

Under 1900-talets senare del växte, som nämndes ovan, mindre traditionellt organiserade kvinno sammanslutningar fram. Några av kvinnoförbunden använder i dag nätverksformen i det regionala och lokala arbetet. Samtidigt kan de ha kvar sin traditionella organisationsform som ideell förening. I något fall används nätverksformen även på den nationella nivån.

Ett par av de politiska partierna har valt att inte ha fristående, självständiga kvinnoorganisationer för sitt jämställdhetsarbete och andra kvinnopolitiska frågor. I dessa fall bedrivs arbetet i jämställdhetsutskott eller kvinnopolitiska utskott. Det är då partistyrelsen som beslutar vad utskottet ska arbeta med och vilken inriktning arbetet ska ha.

4.2 Statligt stöd för kvinnors organisering

4.2.1 Statsbidrag till kvinnoorganisationer enligt 1982 års förordning

Det första statliga bidraget till kvinnoorganisationer inrättades 1982 då förordningen (1982:865) om statsbidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet trädde i kraft. Statsbidraget infördes som en markering av kvinnoorganisationernas betydelse för att förbättra kvinnors ställning i samhället samt för att öka jämställdheten mellan kvinnor och män. Såväl kvinnoorganisationer som var anslutna till politiska partier som andra kvinnoorganisationer kunde få stöd enligt förordningen. I förordningen definierades en kvinnoorganisation som en organisation som hade till främsta uppgift att arbeta för kvinnans ställning i samhället och som aktivt arbetade för jämställdhet mellan kvinnor och män. Förordningen gällde till och med 2005.

Statsbidraget bestod av två bidragsformer, ett grundbidrag och ett rörligt bidrag. Grundbidraget var avsett för organisationernas centrala verksamhet, till exempel för kurser och konferenser, resor, administration, personalkostnader, arvoden och lokalkostnader. Grundbidragets storlek bestämdes av organisationens medlemsantal.

Det rörliga stödet avsåg bidrag till förnyelse och utveckling av organisationernas verksamhet. Syftet var att engagera nya grupper av kvinnor, inte minst unga kvinnor. Bidraget skulle vara ett stöd för att utveckla nya former för verksamheten och

strategier för att stärka den egna organisationens ekonomiska oberoende. Till en början var också det rörliga bidraget medlemsbaserat. År 1995 blev det rörliga bidraget projekt- och verksamhetsinriktat och alla kvinnoorganisationer som uppbar grundbidrag kunde dessutom få del av det rörliga bidraget.

Antalet organisationer som beviljades stöd växte från ett tiotal det första budgetåret till ungefär 20 organisationer under budgetåret 2005. Stöd beviljades under flera år till Centerkvinnor, Folkpartiets kvinnoförbund, Kristdemokratiska kvinnoförbundet, Moderatkvinnorna samt S-kvinnor. Från budgetåret 1999 förlorade bl.a. Moderatkvinnorna sitt bidrag då en omorganisation gjorde kvinnoorganisationen till en del av Moderata Samlingspartiet. Därmed ansågs Moderatkvinnorna inte längre utgöra en egen, självständig organisation. Samma år upphörde också statsbidraget till Folkpartiets Kvinnoförbund av liknande skäl. Centerkvinnor, Kristdemokratiska kvinnoförbundet och S-kvinnor uppbar stöd till och med budgetåret 2005, när det nya systemet för stöd till kvinnoorganisationer infördes.

4.2.2 Dagens system för stöd till kvinnoorganisationer utan koppling till de politiska partierna

I maj 2003 uppdrogs åt en särskild utredare att analysera och utvärdera det statliga bidraget till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet (dir. 2003:56). Utredaren skulle också föreslå förändringar för att anpassa bidraget till samhällets och kvinnoorganisationernas utveckling sedan bidraget inrättades 1982.

Utredningen, som tog namnet *Kvinnors organisering – utredningen statligt stöd för kvinnors organisering*, presenterade ett förslag till ett nytt bidragssystem för kvinnors organisering i betänkandet *Kvinnors organisering* (SOU 2004:59). Efter riksdagsbehandling av regeringens proposition *Statligt stöd för kvinnors organisering* (prop. 2005/06:4) trädde förordningen

(2005:1089) om statsbidrag för kvinnors organisering i kraft den 1 januari 2006. Förordningen om statsbidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet upphörde samtidigt att gälla.

Enligt förordningen om statsbidrag för kvinnors organisering ska bidraget främja kvinnors deltagande i den demokratiska processen och i samhällslivet samt möjliggöra för kvinnor att bevaka sina rättigheter och driva sina krav. Syftet med statsbidraget är att stödja kvinnors organisering i egna samman slutningar.

I propositionen tydliggjordes att den allmänna utgångspunkten för statsbidragets införande var att det skulle vara ett tydligare folkrörelsestöd än det tidigare bidragssystemet. Mot denna bakgrund formulerades ett antal kriterier för att en organisation ska kunna anses vara en folkrörelse berättigad till stöd, bl.a. att den ska vara öppen för alla, arbeta demokratiskt och vara oberoende i förhållande till stat och kommun (prop. 2005/96:4, s. 8).

En annan utgångspunkt var att statens uppgifter styrs av politiska mål och att den förvaltningspolitiska processen kräver offentlig insyn och kontroll. Samtidigt måste dessa mål och offentlighetskrav vägas mot kvinnoorganisationernas självklara rätt att vara fria och oberoende. Då statsbidrag till kvinnoorganisationerna finansieras med skattemedel har staten ett ansvar, såväl mot organisationerna som mot samhället i övrigt, för att det ställs vissa krav på bidragsmottagarna. Statens bidrag borde därför utformas så att det stödjer och stimulerar verksamhet som organisationerna i demokratisk ordning har fattat beslut om, samtidigt som det möjliggör insyn och kontroll. Med andra ord borde kraven utformas så att statens behov av återrapportering tillgodoses, samtidigt som organisationernas oberoende respekteras (prop. 2005/96:4, s. 9).

Enligt förordningen om statsbidrag för kvinnors organisering får bidrag lämnas för verksamhet som tillgodoser statsbidragets syften, dvs. att stödja kvinnors organisering i egna samman slutningar, att främja kvinnors deltagande i den demokratiska

processen och i samhällslivet samt att möjliggöra för kvinnor att bevaka sina rättigheter och driva sina krav. En förutsättning för stöd är att verksamheten bedrivs av en kvinnoorganisation, varmed avses

1. en ideell förening där tre fjärdedelar av medlemmarna är kvinnor och som har som ändamål att stärka kvinnors ställning i samhället,
2. en ideell förening som huvudsakligen har som medlemmar sådana ideella föreningar som avses i 1 och som har som ändamål att stärka kvinnors ställning i samhället, eller
3. en sammanslutning av kvinnor inom en ideell förening, som arbetar för att stärka kvinnors ställning i samhället.

Formuleringen enligt punkten 3 har tillkommit för att möjliggöra statligt stöd för verksamhet som bedrivs av sådana sammanslutningar av kvinnor som inte är egna juridiska personer. När det gäller en sådan sammanslutning är det den ideella föreningen, inom vilken sammanslutningen finns, som ansöker om och beviljas statsbidraget. Medel som beviljats som bidrag för verksamhet som bedrivs av en sådan sammanslutning ska enligt förordningen hållas åtskilda från den mottagande föreningens övriga medel.

Bidrag får dock inte lämnas för verksamhet som bedrivs eller ska bedrivas av politiska partier eller deras kvinnoorganisationer. Med politiska partier avses i förordningen partier som är representerade i riksdagen samt föreningar eller sammanslutningar av väljare som avser att under särskild beteckning ställa upp i allmänt val.

Statsbidrag enligt förordningen kan lämnas som organisationsbidrag, etableringsbidrag eller verksamhetsbidrag. Organisationsbidraget ska stödja organisationens verksamhet som helhet och motiveras av att verksamheten tillgodoser syftena med statsbidraget. Etableringsbidraget möjliggör stöd till nybildade kvinnoorganisationer. Verksamhetsbidraget kan lämnas för aktiviteter som syftar till att engagera kvinnor för ett

visst ändamål och som bedöms vara av ett allmän intresse för hela samhället.

Under perioden den 1 januari 2006–31 januari 2008 prövades ansökningarna om statsbidrag av Delegationen för fördelning av statsbidrag för kvinnors organisering och jämställdhetsprojekt (dir. 2005:137). Delegationen tillkom som en temporär lösning i avvaktan på att dess uppgifter kunde tas över av annan myndighet. Sedan den 1 februari 2008 är det Ungdomsstyrelsen som prövar ansökningar om och fördelar stöd till kvinnors organisering. För 2009 anslog riksdagen drygt 28 miljoner kronor för bidrag för kvinnors organisering.

4.2.3 Statligt stöd till politiska partiers kvinnoorganisationer

Stödet före 2006

Kvinnoorganisationer med koppling till politiska partier i Sverige har kunnat få statligt stöd för sin verksamhet sedan 1982. Under åren 1982–2005 reglerades stödet i förordningen (1982:865) om statsbidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet. Som tidigare nämnts innehöll förordningen inga begränsningar vad gäller möjligheterna att lämna bidrag till kvinnoorganisationer bildade i anslutning till de politiska partierna.

Stödet under 2006 och 2007

Den 1 januari 2006 ersattes 1982 års förordning av förordningen (2005:1089) om statsbidrag för kvinnors organisering. Statsbidrag enligt den nu gällande förordningen kan inte ges för verksamhet som bedrivs eller ska bedrivas av politiska partier eller deras kvinnoorganisationer.

I propositionen *Statligt stöd för kvinnors organisering* (prop. 2005/06:4, s. 12), som låg till grund för den nya förordningen, uttalades följande:

”Utredarens förslag att riksdagspartiernas kvinnoorganisationer ska få stöd via partistödet är i dagsläget inte aktuellt. Frågan om hur politiska partiers kvinnoorganisationer på sikt ska behandlas ska utredas vidare. En sådan översyn bör påbörjas våren 2006. Tills vidare bör dock riksdagspartiers kvinnoorganisationer beredas möjlighet till stöd för sin organisering och verksamhet i särskild ordning.”

I Kulturutskottets betänkande (2005/06:KrU6) konstaterade utskottet att innebörden av begreppet ”i särskild ordning” inte framgick av propositionen. Utskottet uttalade dock att det utgick från att regeringen tillsammans med övriga riksdagspartier snarast skulle komma fram till en för alla acceptabel fördelningsmodell för stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer (s. 13 f).

För vart och ett av budgetåren 2006 och 2007 anslags 3,5 miljoner kronor för bidrag till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer under anslaget 30:3, anslagspost 5. Stödet, som var avsett för organisationernas organisering och verksamhet, utbetalades till partiernas kvinnoorganisationer eller till riksdagspartierna. Fördelningen av medlen beslutades av regeringen. Hälften av det årliga anslaget utbetalades som grundbidrag och hälften som mandatbaserat bidrag. Vart och ett av riksdagspartierna eller deras kvinnoorganisationer tilldelades 250 000 kronor som grundbidrag. Dessutom erhöll organisationerna ett rörligt bidrag om 5 014 kronor för varje mandat partiet hade i riksdagen.

Utredningen om statligt stöd till politiska partiers kvinnoorganisationer

Den 1 september 2006 fick Lena Josefsson i uppdrag att, som utredare i Justitiedepartementet inom ramen för folkrörelsepolitiken, undersöka på vilket sätt riksdagspartiernas kvinnoorganisationer fortsättningsvis skulle kunna beredas möjlighet till statligt stöd för sin organisering och verksamhet (Ju 2006:L). I denna del av uppdraget ingick att samråda med riksdagspartierna och deras kvinnoorganisationer samt med Partibidragsnämnden. I uppdraget ingick att riksdagspartierna skulle vara överens om den av utredaren föreslagna lösningen.

Uppdraget omfattade även att kartlägga om det finns behov av ett statligt stöd till övriga politiska partiers kvinnoorganisationer och i sådant fall föreslå en lämplig stödform. I denna del av uppdraget ingick att samråda med riksdagspartierna.

Den 27 april 2007 redovisade Lena Josefsson sitt uppdrag. Hon fann att riksdagspartiernas kvinnoorganisationer, oavsett organisationsform och storlek, behöver ett långsiktigt stödsystem som tryggar organiseringen och som möjliggör en meningsfull planering. Utredaren föreslog därför att ett nytt bidragssystem för riksdagspartiernas kvinnoorganisationer inrättas samt att 30 miljoner kronor avsätts för detta ändamål. Utredarens förslag innebär sammanfattningsvis att

- riksdagspartiernas kvinnoorganisationer ska få statligt stöd genom ett nytt statsbidrag med syfte att främja kvinnors deltagande i den demokratiska processen och att stärka kvinnors ställning i det politiska beslutsfattandet,
- statsbidraget ska bestå av två delar, dels ett grundbidrag som är lika stort för alla organisationer, dels ett mandatbaserat bidrag,
- 55 procent av det totala stödet ska delas ut som grundbidrag och 45 procent som mandatbaserat bidrag,
- att mottagare av det statliga stödet ska vara antingen en ideell förening inom eller i anslutning till ett riksdagsparti där en

majoritet av medlemmarna är kvinnor och som har som ändamål att stärka kvinnors ställning i samhället, eller en sammanslutning av kvinnor i eller i anslutning till ett riksdagsparti, som arbetar för att stärka kvinnors ställning i samhället,

- att det nya statsbidraget ska handläggas av Delegationen för fördelning av statsbidrag för kvinnors organisering och jämställdhetsprojekt eller av den myndighet som fortsättningsvis ska ansvara för delegationens uppgifter.

Utredaren har även samrått med riksdagspartierna och deras kvinnoorganisationer i fråga om stödets uppdelning i ett grundstöd motsvarande 55 procent av det totala stödet och ett mandatstöd motsvarande 45 procent av stödet. Riksdagspartierna och deras kvinnoorganisationer delade utredarens bedömning i denna fråga.

Ett nytt anslag inrättades 2008

Genom budgetpropositionen för 2008 inrättades ett särskilt statsbidrag för stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer (prop. 2007/08:1, utgiftsområde 17, bet. 2007/08:KrU1, rskr. 2007/08:58). I budgetpropositionen uttalade regeringen att

”...det är väsentligt att främja kvinnors deltagande i den demokratiska beslutsprocessen och att stärka kvinnors ställning i det politiska beslutsfattandet. Regeringen avser därför att inrätta ett särskilt statsbidrag för stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer fr.o.m. 2008 och föreslår att ett nytt anslag förs upp på statsbudgeten.”

Under anslaget har 15 000 000 kronor anvisats för vart och ett av åren 2008 och 2009. Anslaget har finansierats genom en motsvarande minskning av anslaget för särskilda jämställdhetsåtgärder inom utgiftsområde 14, Arbetsliv.

Frågan om fördelningen av statsbidraget har dock ännu inte fått någon långsiktig lösning. Stödet för 2008 fördelades av regeringen (Integrations- och jämställdhetsdepartementet) och stödet för 2009 betalas ut av Kammarkollegiet efter beslut av regeringen. Stöd har utgått dels till vissa uppräknade kvinnoorganisationer för deras organisering och verksamhet, dels till vissa riksdagspartier för att användas för deras kvinnoorganisationers organisering och verksamhet.

Av det totala stödet om 15 miljoner kronor utgår 55 procent, dvs. 8 250 000 kronor, som grundstöd och 45 procent, dvs. 6 750 000 kronor, som mandatstöd. Stödet har alltså fördelats i enlighet med utredarens förslag. I enlighet med regleringsbrev för budgetåret 2009 avseende anslag 13:5 Bidrag till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer betalar Kammarkollegiet efter rekvisition ut medel enligt följande fördelning:

- Centerkvinnorna: 1 739 460 kronor
- Kristdemokratiska Kvinnoförbundet: 1 642 755 kronor
- Liberala Kvinnor: 1 720 119 kronor
- Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund S-kvinnor: 3 692 898 kronor
- Miljöpartiet de Gröna: 1 546 050 kronor
- Moderata samlingspartiet: 3 054 645 kronor
- Vänsterpartiet: 1 604 073 kronor

Medlen betalas ut med en fjärdedel per kvartal.

I budgetpropositionen för 2010 har regeringen förklarat sin avsikt att under våren 2010 överlämna en proposition till riksdagen med ett förslag till lag om fördelningen av stödet (prop. 2009/10:1, utgiftsområde 17). Det är mot denna bakgrund som ett förslag till sådan lag presenteras i denna departementspromemoria.

5 Överväganden och förslag

5.1 En lag om statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer

Förslag: Bestämmelser om statligt stöd till kvinnoorganisationer inom eller i anslutning till politiska partier som är representerade i riksdagen tas in i en ny lag. Frågor om stöd enligt den nya lagen prövas av Partibidragsnämnden.

Politiska partiers kvinnoorganisationer kan inte såsom andra kvinnoorganisationer tilldelas stöd i enlighet med förordningen (2005:1089) om statsbidrag för kvinnors organisering. Stöd i någon form har dock utgått till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer sedan 1982. Det är väsentligt att även fortsättningsvis främja kvinnors deltagande i den demokratiska beslutsprocessen och att stärka kvinnors ställning i det politiska beslutsfattandet.

Kvinnoorganisationerna har en stor betydelse som opinionsbildare och demokratisk kraft i samhället. De har påverkat och förändrat människors syn på betydelsen av kön, den bevakar utvecklingen i jämställdhetsfrågor och driver på för att områden där jämställdheten brister ska åtgärdas. Kvinnoorganisationerna har funnits sedan lång tid tillbaka och kan därmed följa utvecklingen över tid och bedriva ett varaktigt och långsiktigt arbete för jämställdhet.

Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Ett av

jämställdhetspolitikens delmål är en jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet. Riksdagspartiernas kvinnoorganisationer har en viktig roll i arbetet för jämställdhet.

Det är mot denna bakgrund som det särskilda statsbidraget för stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer har inrättats från och med 2008 (prop. 2007/08:1, utgiftsområde 17, bet. 2007/08:KrU1, rskr. 2007/08:58). I budgetpropositionen för 2010 framför regeringen att det är väsentligt att främja kvinnors deltagande i den demokratiska beslutsprocessen och att stärka kvinnors ställning i det politiska beslutsfattandet samt att medel långsiktigt bör avsättas för detta ändamål. Vidare förklarar regeringen sin avsikt att under våren 2010 överlämna en proposition till riksdagen med förslag till lag om fördelning av stödet (prop. 2009/10:1, utgiftsområde 17). Det avgörande skälet för detta förslag är att riksdagspartiernas kvinnoorganisationer behöver ett stödsystem som ger ett stabilt stöd för organiseringen som möjliggör en långsiktig planering. Såsom utredaren har anfört bör systemet vara obyråkratiskt och förutsebart. Förutsebarhet, långsiktighet och tillgänglighet för mottagande organisationer gynnas av att stödet författningsregleras.

Riksdagspartiernas kvinnoorganisationer har ett direkt politiskt inflytande och utgör en del av det demokratiska beslutsfattandet i det parlamentariska systemet. Stödet till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer kan i den meningen jämföras med stödet till de politiska partierna som utgår med stöd av lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier (partistödslagen). Det är lämpligt att frågor om fördelning av stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer beslutas av riksdagen genom lagstiftning. Handläggningen av stödet bör därför ske i samma ordning som det statliga partistödet, dvs. skötas av Partibidragsnämnden, som är en myndighet under riksdagen.

Stödet till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer avses dock inte vara en del av det statliga stödet till de politiska partierna utan bör vara ett självständigt system för stöd till kvinnoorganisationerna. Bestämmelser om statligt stöd till kvinnoorganisationer inom eller i anslutning till politiska partier som är representerade i riksdagen bör därför tas in i en särskild lag.

5.2 Vilka kvinnoorganisationer kan få stöd?

Förslag: Stöd enligt lagen utgår, i mån av tillgång på medel, till kvinnoorganisationer som är

- en ideell förening som är ansluten till ett politiskt parti och som har som ändamål att stärka kvinnors ställning i samhället och som har en demokratisk uppbyggnad, eller
- en sammanslutning som finns inom ett politiskt parti och som arbetar för att stärka kvinnors ställning i samhället och som har en demokratisk uppbyggnad.

Endast en kvinnoorganisation för varje politiskt parti som är representerat i riksdagen kan få stöd. Om flera sådana kvinnoorganisationer ansöker om stöd ska det parti till vilket kvinnoorganisationerna är anslutna eller verkar inom ange vilken av dem som ska vara berättigad till stödet.

Det finns någon form av kvinnopolitisk organisering inom eller i anslutning till samtliga riksdagspartier. Organiseringen ser dock ut på olika sätt. Liberala Kvinnor, Centerkvinnorna, Kristdemokratiska Kvinnoförbundet och Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund S-kvinnor har valt att organisera sig som självständiga kvinnoorganisationer. Inom Miljöpartiet de Gröna och Vänsterpartiet har kvinnorna av främst ideologiska skäl inte organiserat sig i särskilda kvinnoförbund. Det kvinnopolitiska arbetet bedrivs i stället som en del av det övriga partiarbetet, inom särskilda utskott. Moderatkvinnorna är ett nätverk inom

Moderata samlingspartiet. Inom flera av kvinnoförbunden finns i dag också en organisering för yngre kvinnor.

Riksdagspartiernas organisering av det kvinno- och jämställdhetspolitiska arbetet ser således olika ut. Några är traditionellt uppbyggda förbund som funnits under många år. Andra arbetar som nätverk. Några utgörs av utskott inom partiet. Det är angeläget att alla dessa, oavsett organisationsform, får ta del av ett statligt stödsystem.

För att garantera att samtliga riksdagspartiers kvinnoorganisationer – oavsett organisationsform – ska kunna få stöd enligt den föreslagna nya lagen bör stöd enligt lagen kunna utgå till

- en ideell förening som är ansluten till ett politiskt parti och som har som ändamål att stärka kvinnors ställning i samhället och som har en demokratisk uppbyggnad, eller
- en sammanslutning som finns inom ett politiskt parti och som arbetar för att stärka kvinnors ställning i samhället och som har en demokratisk uppbyggnad.

Alla de kvinnoorganisationer som enligt regleringsbrevet för 2006–2009 har erhållit statsbidrag för sin organisering och verksamhet kommer att omfattas av denna definition. När det gäller en sammanslutning inom ett politiskt parti bör det emellertid vara det politiska parti som kvinnoorganisationen tillhör som, i egenskap av juridisk person, ansöker om och beviljas stödet. Såsom utredaren har föreslagit bör stöd endast kunna utgå till kvinnoorganisationer som är anslutna till politiska partier som är representerade i riksdagen.

För att ett politiskt partis kvinnoorganisation ska kunna få statligt stöd bör vissa villkor vara uppfyllda. Ett första villkor bör vara att organisationen arbetar för att stärka kvinnors ställning i samhället. Ett andra villkor bör vara att organisationen ska vara demokratiskt uppbyggd. Att en organisation är demokratiskt uppbyggd anses enligt praxis innebära för en ideell förening att den har stadgar som reglerar hur beslut fattas, hur föreningen

företräds, hur ansvar kan utkrävas, hur stadgarna kan ändras och vad som krävs för att upplösa föreningen. För att en förening ska vara demokratisk uppbyggd brukar vidare krävas att den leds av en styrelse som sköter föreningens angelägenheter för medlemmarnas räkning. I begreppet "förening" ligger också att organisationen är en självständig juridisk person.

Då det kvinno- och jämställdhetspolitiska arbetet har organiserats olika inom partierna bör även en kvinnokommitté eller motsvarande enhet inom ett parti kunna betraktas som en kvinnoorganisation och som sådan kunna vara mottagare av stöd. En sådan sammanslutning inom ett parti kan exempelvis ha ett eget underkonto, årsmöte och en egen styrelse eller andra former som möjliggör för medlemmarna att utkräva ansvar. Kravet på demokratisk uppbyggnad innebär också att medlemmarna ska kunna påverka hur sammanslutningens medel används.

Demokratisk uppbyggnad är ett vanligt villkor för statligt stöd till föreningslivet och ställs bl.a. enligt förordningen om statsbidrag för kvinnors organisering. Det är rimligt att krav på demokratisk uppbyggnad ställs även för statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer. Stöd enligt lagen bör utgå i mån av tillgång på medel. Endast en kvinnoorganisation för varje riksdagsparti ska kunna få stöd. Om flera sådana kvinnoorganisationer ansöker om stöd ska det parti, som kvinnoorganisationerna är anslutna till eller verkar inom, ange vilken av dem som ska vara berättigad till stödet.

5.3 Grundstöd

Förslag: En kvinnoorganisation som är berättigad till stöd får ett årligt grundstöd. Grundstödet utgör 55 procent av anslagna medel och fördelas lika mellan de kvinnoorganisationer som är berättigade till stöd.

Utredaren anser att kvinnoorganisationernas behov av stabilitet och långsiktighet bäst tillgodoses av ett grundbidrag som är lika stort för alla kvinnoorganisationer. Grundbidragets syfte är att säkerställa att organisationerna kan bygga upp och bedriva en kanslifunktion, planera och genomföra årsmöten och andra sammankomster både centralt och på olika orter i landet, göra medlemsutskick, skapa och vidmakthålla informationsvägar m.m.

Eftersom organisationerna i princip har samma grundkostnader, oavsett typ av organisation, medlemsantal m.m. anser utredaren att grundavdraget ska vara stabilt och lika stort för alla. Ett fast grundbidrag minskar också sårbarheten för kvinnoorganisationerna om deras partier får färre mandat efter ett riksdagsval. Detta gäller särskilt de små partiernas kvinnoorganisationer.

Som tidigare nämnts var riksdagspartierna och deras kvinnoorganisationer överens med utredaren i frågan om stödets uppdelning i grundstöd och mandatstöd. För att tillgodose kvinnoorganisationernas behov av stabilitet och långsiktighet bör således ett grundstöd införas. Såsom utredaren har föreslagit är det lämpligt att grundstödet utgör 55 procent av det totala stödet.

5.4 Mandatstöd

Förslag: En kvinnoorganisation som är berättigad till stöd får årligen mandatstöd. Varje mandatstöd utgör 1/349 av 45 procent av anslagna medel. Varje partis kvinnoorganisation får ett mandatstöd för varje mandat som det politiska partiet vunnit i det senaste valet.

Förutom grundstöd har utredaren föreslagit att kvinnoorganisationerna bör få ett bidrag som baseras på partiets mandat i riksdagen. Vid samråd med riksdagspartierna och deras

kvinnoorganisationer har dessa instämt i utredarens förslag. Ett sådant stöd avspeglar partiets resultat i riksdagsvalen och utgår från samma principer som partistödet. Vid sidan av grundstödet bidrar mandatstödet till att skapa en fördelning som är rättvis i relation till de politiska partiernas storlek.

Vid beräkning av mandatstöd görs ingen skillnad mellan ordinarie val och extra val. Mandatstödet bör inte heller ha utjämnings- och avtrappningsregler liknande de som finns i partistödslagen för politiska partier som lämnat riksdagen. Om ett politiskt parti förlorar sina mandat i riksdagen efter ett allmänt val kan dess kvinnoorganisation i stället ansöka om stöd enligt förordningen om statligt stöd för kvinnors organisering. I enlighet med denna förordning kan dock sådant stöd endast ges under förutsättning att det parti som kvinnoorganisationen tillhör inte avser att ställa upp i nytt allmänt val.

5.5 Ansökan om stöd

Förslag: Ansökan om stöd görs skriftligen varje år hos Partibidragsnämnden senast den 31 oktober året före stödåret. Ansökan ska vara egenhändigt undertecknad av behörig företrädare för kvinnoorganisationen. För en sammanslutning inom ett politiskt parti ska ansökan vara egenhändigt undertecknad av behörig företrädare för det politiska parti som kvinnoorganisationen tillhör. Stöd får inte beviljas om ansökan brister i dessa avseenden.

Ansökningsförfarandet för statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer kan jämföras med ansökningsförfarandet enligt partistödslagen. En sådan ansökan ska göras varje år hos Partibidragsnämnden. Ansökan ska vara skriftlig och bör göras före utgången av oktober. Nämnden har fastställt ett formulär för ansökan.

Ansökan om stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer ska vara egenhändigt undertecknad av behörig företrädare för kvinnoorganisationen. Ifråga om kvinnoorganisationer som är sammanslutningar inom politiska partier bör det vara det politiska parti som kvinnoorganisationen tillhör som, i egenskap av juridisk person, ansöker om och beviljas stödet. Ansökan för en sådan sammanslutning ska därför vara egenhändigt undertecknad av behörig företrädare för det politiska parti som kvinnoorganisationen tillhör. Stöd får inte beviljas om en ansökan är för sent inkommen eller inte är egenhändigt undertecknad av behörig företrädare. Naturligtvis ska dock Partibidragsnämnden, som ett led i förvaltningsmyndigheternas allmänna serviceskyldighet, verka för att ansökan kompletteras om den skulle vara bristfällig.

5.6 Handlingar som ska bifogas ansökan

Förslag: För en ideell förening som är ansluten till ett politiskt parti ska till ansökan bifogas kvinnoorganisationens årsredovisning för det senast avslutade räkenskapsåret. Om ansökan avser en sammanslutning inom ett politiskt parti ska till ansökan bifogas partiets årsredovisning för det senast avslutade räkenskapsåret. Räkenskaperna ska ha granskats av en auktoriserad eller godkänd revisor. Granskningen ska vara så ingående och omfattande som god revisionssed kräver. Stöd får inte beviljas om ansökan brister i dessa avseenden.

För 2009 anvisades 15 000 000 kronor under anslaget för det särskilda statsbidraget. I regleringsbrevet för 2009 ställs inga krav på att kvinnoorganisationerna eller riksdagspartierna ska redovisa hur medlen har använts. Medlen har utgått som ett rent stöd till organisationerna utan särskilda villkor. Det finns således en begränsad offentlig kontroll över hur medlen används och varken kvinnoorganisationerna eller de partier de är anslutna till

detaljredovisar användningen av dessa medel i sina årsredovisningshandlingar. Detsamma gäller för statens bidrag enligt partistödslagen samt det kommunala partistödet. Krav på revisorer och årsredovisning har dock ställts upp som villkor för stöd enligt partistödslagen. Den 1 april 2002 infördes en bestämmelse i 14 § partistödslagen med följande lydelse.

”Till ansökan skall bifogas partiets årsredovisning för det senast avslutade räkenskapsåret. Räkenskaperna skall ha granskats av en auktoriserad eller godkänd revisor. Granskningen skall vara så ingående och omfattande som god revisionssed kräver. Stöd får inte beviljas om ansökan brister i de avseenden som nu sagts (2002:70).”

I förarbetena till bestämmelsen (prop. 2001/02:53, s. 93) uttalades bl.a. att övervägande skäl talar för att det inte bör införas någon offentlig kontroll av partistödet. Rent principiellt ingav det betänkligheter att införa en reglering som skulle kunna leda till att statsmakterna kom att ställa övergripande krav på de politiska partiernas agerande som villkor för ekonomiskt bistånd. Dessutom skulle svåra tillämpningsproblem kunna uppstå, t.ex. då det gäller att avgöra om ett parti har bedrivit sådan verksamhet som ska medföra att partiet uppfyller villkoren för stöd. Däremot ansågs det rimligt att kräva att partier som tar emot statsbidrag av den omfattning som här gäller har sådana administrativa rutiner som normalt gäller i större organisationer och att detta uppställs också som ett formellt krav för att partistöd ska kunna erhållas.

Av ovan anförda skäl uppställdes två villkor för att få partistöd beviljat. Det ena villkoret är att partiet har utsett en auktoriserad eller godkänd revisor med uppgift att granska partiets räkenskaper samt att dennes granskning ska vara så ingående och omfattande som god revisionssed kräver. Det andra villkoret är att partiet ger in en årsredovisning eller motsvarande till Partibidragsnämnden. I anslutning till detta uttalades att syftet med dessa båda villkor inte är att på något sätt försöka kontrollera partiernas verksamhet utan att avsikten är att få till stånd en regel som bidrar till att varje politiskt parti

som tar emot statligt partistöd vinnlägger sig om att ha sådana rutiner som måste anses normala för större organisationer.

Samma skäl som låg till grund för införandet av nya villkor i 14 § andra stycket partistödslagen gäller för stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer. Partistöd utgår visserligen med betydligt högre belopp men det är ändå rimligt att kräva att även mottagare av statsbidrag till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer uppfyller samma krav som ställs för att ett parti ska erhålla partistöd, dvs. att de har sådana administrativa rutiner som normalt gäller i större organisationer. Motsvarande krav ställs även enligt förordningen om statsbidrag för kvinnors organisering. I propositionen om statligt stöd för kvinnors organisering (prop. 2005/06:4) framfördes att staten har ett ansvar, såväl mot organisationerna som mot samhället i övrigt, för att det ställs vissa krav på bidragsmottagarna, eftersom statsbidraget finansieras med skattemedel.

Mot denna bakgrund är det rimligt att lagen innehåller en bestämmelse om att en ideell förening som är ansluten till ett politiskt parti till ansökan ska bifoga kvinnoorganisationens årsredovisning för det senast avslutade räkenskapsåret. Om ansökan avser en sammanslutning inom ett politiskt parti ska till ansökan bifogas partiets årsredovisning för det senast avslutade räkenskapsåret. Räkenskaperna ska ha granskats av en auktoriserad eller godkänd revisor. Granskningen ska vara så ingående och omfattande som god revisionssed kräver. Stöd får inte beviljas om årsredovisning inte inkommit eller om räkenskaperna inte har granskats av en auktoriserad eller godkänd revisor så ingående och omfattande som god revisionssed kräver.

5.7 Beslut

Förslag: Stöd räknas ut en gång för varje stödår. Stödår sammanfaller med kalenderår. Om det framkommer skiljaktiga meningar vid en överläggning i Partibidragsnämnden i fråga om stöd ska föreskrifterna i 16 kap. rättegångsbalken om omröstning i tvistemål tillämpas.

Partistöd enligt partistödslagen räknas ut en gång för varje år. Den period för vilken partistödet beräknas är fr.o.m. den 15 oktober ett kalenderår t.o.m. den 14 oktober nästföljande kalenderår. Tidsrymden för beräkningen av stödet är således samordnad med reglerna om riksdagens valperiod och årliga sammanträdesperiod.

Stödet till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer avses dock inte vara en del av det statliga stödet till de politiska partierna. Det bör vara ett självständigt stödsystem som har ett annat syfte än partistödet, nämligen att främja kvinnors deltagande i den demokratiska beslutsprocessen och att stärka kvinnors ställning i det politiska beslutsfattandet. Således finns det inte några skäl att samordna tidsrymden för beräkning av stödet med riksdagens valperiod och årliga sammanträdesperiod. Stödet till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer föreslås utgå i mån av tillgång på medel. Tidsrymden för beräkning av stödet bör därför samordnas med budgetår. Ett stödår kommer därmed att utgöras av ett kalenderår.

Om det framkommer skiljaktiga meningar vid en överläggning i Partibidragsnämnden i fråga om stöd enligt partistödslagen ska föreskrifterna i 16 kap. rättegångsbalken om omröstning i tvistemål tillämpas. Dessa innebär i korthet att vid omröstning ska den mening gälla, som stöds av mer än hälften av rättens ledamöter. Om någon mening har fått hälften av rösterna och ordförandens röst är bland dem, ska dock den meningen

gälla. Det är lämpligt att detsamma gäller om det framkommer skiljaktiga meningar vid en överläggning i fråga om stöd enligt den föreslagna lagen om statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer.

5.8 Utbetalning

Förslag: Grundstöd och mandatstöd betalas ut av Riksdagsförvaltningen kvartalsvis med en fjärdedel varje gång. Första utbetalningen görs senast den 31 januari under stödåret. Utbetalning sker direkt till en sådan kvinnoorganisation som är en ideell förening som är ansluten till ett politiskt parti. För en sådan kvinnoorganisation som är en sammanslutning inom ett politiskt parti ska utbetalning ske till det politiska partiet.

Partibidragsnämnden utbetalar partistöd enligt partistödslagen för perioden den 15 oktober ett år till och med den 14 oktober nästföljande år. Partistödet betalas ut kvartalsvis med en fjärdedel varje gång till respektive partis riksorganisation. På begäran av partiet kan kanslistödet betalas till riksdagsgruppens kansli. Utbetalningarna görs av Riksdagsförvaltningen. Partistöd och kanslistöd betalas såvitt möjligt ut samtidigt.

Även grundstöd och mandatstöd enligt den nu föreslagna lagen om statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer bör såvitt möjligt betalas ut samtidigt. Utbetalningarna görs lämpligen av Riksdagsförvaltningen kvartalsvis med en fjärdedel varje gång, på samma sätt som gäller för partistödet. Eftersom tidsrymden för beräkning av stödet samordnas med budgetår, och då stödår därmed kommer att utgöras av ett kalenderår, bör den första utbetalningen göras inom tre månader efter det att ansökningstiden har gått ut, dvs. senast den 31 januari. Utbetalningarna kan ske direkt till en sådan kvinnoorganisation som är en ideell förening som är ansluten till

ett politiskt parti. För en sådan kvinnoorganisation som är en sammanslutning inom ett politiskt parti kan utbetalningarna lämpligen ske till det politiska partiet.

5.9 Överklagande

Förslag: Partibidragsnämndens beslut i ärenden om stöd får inte överklagas.

Partibidragsnämndens beslut får inte överklagas enligt 13 § partistödslagen. Det är lämpligt att detsamma gäller för Partibidragsnämndens beslut om stöd enligt den föreslagna lagen om statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer.

6 Ikraftträdande

Förslag: Lagen om statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer träder i kraft den 1 juli 2010 och tillämpas första gången i fråga om stöd för stödåret 2011.

Den nya lagen bör träda i kraft så snart som möjligt. Hänsyn måste dock tas till att Partibidragsnämnden behöver tid för att förbereda handläggningen av det statliga stödet. I Partibidragsnämndens uppgifter ingår att pröva ansökningar om stöd. En ansökan om stöd ska ha kommit in senast den 31 oktober året före stödåret. Med ett ikraftträdande den 1 juli 2010 kan lagen tillämpas första gången för stödåret 2011. Partibidragsnämnden torde därmed ges tillräcklig tid för att förbereda handläggningen av det statliga stödet.

7 Konsekvenser

Att medel avsätts långsiktigt för statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer, samt att stödet och dess fördelning lagregleras, såsom sägs i budgetpropositionen för 2010 (prop. 2009/10:1, utgiftsområde 17), innebär att ett stödsystem införs som ger stabilt stöd för organiseringen. Förutsebarhet, långsiktighet och tillgänglighet för mottagande organisationer gynnas av att stödet författningsregleras. På så sätt kan kvinnors deltagande i den demokratiska beslutsprocessen främjas och kvinnors ställning i det politiska beslutsfattandet stärkas, vilket också bör gynna jämställdheten mellan kvinnor och män.

I promemorian görs bedömningen att det är lämpligt att frågor om stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer beslutas av riksdagen genom lagstiftning och att bestämmelser om stödet bör tas in i en särskild lag (avsnitt 5.1). Handläggningen av stödet bedöms lämpligen skötas av Partibidragsnämnden, som handlägger det statliga partistödet enligt lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier. Utbetalningarna föreslås göras av Riksdagsförvaltningen.

Statligt stöd enligt lagen föreslås utgå i mån av tillgång på medel. Några ökade kostnader för stödet till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer till följd av att stödet författningsregleras uppkommer inte. De ökade kostnader för administration som kan komma att uppstå hos Partibidragsnämnden bedöms vara av så begränsade att de kan finansieras inom ram.

8 Författningskommentar

Bestämmelserna om statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer har tagits in i en särskild lag. Lagens uppbyggnad har viss förebild i lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier (partistödslagen).

Inledande bestämmelser

1 §

I paragrafen anges att lagen innehåller bestämmelser om statligt stöd till kvinnoorganisationer inom eller i anslutning till politiska partier som är representerade i riksdagen. Stödformerna grundstöd och mandatstöd utgår i mån av tillgång på medel. Någon rätt till statligt stöd enligt lagen finns således inte.

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.1 och 5.2.

2 §

I paragrafen anges vilka kvinnoorganisationer som kan få statligt stöd enligt lagen. För att garantera att samtliga riksdagspartiers kvinnoorganisationer ska kunna få stöd oavsett organisationsform omfattas dels ideella föreningar som är anslutna till politiska partier, dels sammanslutningar som finns inom politiska partier. För att stöd ska kunna utgå krävs att organisationen arbetar för att stärka kvinnors ställning i samhället och har en demokratisk uppbyggnad.

Lagen innehåller inte någon definition av begreppet politiskt parti. Någon sådan definition återfinns inte heller i

partistödslagen. Frågan om vad som ska förstås med parti får bedömas med utgångspunkt i den definition som ges i 3 kap. 7 § första stycket regeringsformen. Med parti avses där varje sammanslutning eller grupp av väljare, som uppträder i val under särskild beteckning. Eftersom stöd föreslås kunna utgå endast till kvinnoorganisationer inom eller i anslutning till politiska partier som är representerade i riksdagen torde några gränsdragningsproblem inte uppstå.

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.2.

3 §

I paragrafen fastställs att endast en kvinnoorganisation för varje politiskt parti som är representerat i riksdagen kan få stöd. Om flera sådana kvinnoorganisationer ansöker om stöd ska det parti till vilket kvinnoorganisationerna är anslutna eller verkar inom ange vilken av dem som ska vara berättigad till stödet.

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.2.

Grundstöd

4 §

I paragrafen anges att det årliga grundstödet utgör 55 procent av anslagna medel och fördelas lika mellan de kvinnoorganisationer som är berättigade till stöd.

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.3.

Mandatstöd

5 §

I paragrafen anges att det årliga mandatstödet utgör 1/349 av 45 procent av anslagna medel. Fördelning av stödet sker på så sätt att varje partis kvinnoorganisation får ett mandatstöd för varje mandat som det politiska partiet vunnit i det senaste valet. Fördelningen av mandatstödet baseras således helt på de

politiska partiernas storlek. Vid beräkningen av stödet görs ingen skillnad mellan ordinarie val och extra val.

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.4.

Ansökan

6 §

Enligt paragrafens *första stycke* ska en ansökan om stöd göras skriftligen varje år hos Partibidragsnämnden. I likhet med vad som föreskrivs i 14 § partistödslagen ska ansökan ha kommit in senast den 31 oktober året före stödåret. Särskilda ansökningsblanketter kan lämpligen fastställas av Partibidragsnämnden. Ansökan ska vara egenhändigt undertecknad av behörig företrädare för den kvinnoorganisation som ansöker om stöd. För kvinnoorganisationer som är sammanslutningar inom politiska partier ska ansökan vara egenhändigt undertecknad av behörig företrädare för det politiska parti som kvinnoorganisationen tillhör. I dessa fall är det politiska partiet som i egenskap av juridisk person ansöker om och beviljas stödet.

I paragrafens *andra stycke* föreskrivs vad en ansökan om stöd ska innehålla. En ideell förening som är ansluten till ett politiskt parti ska till ansökan bifoga kvinnoorganisationens årsredovisning för det senast avslutade räkenskapsåret. Avser ansökan en sammanslutning inom ett politiskt parti ska till ansökan bifogas partiets årsredovisning för det senast avslutade räkenskapsåret. En auktoriserad eller godkänd revisor ska ha granskat räkenskaperna så ingående och omfattande som god revisionssed kräver. I paragrafens *tredje stycke* anges att stöd inte får beviljas om årsredovisning inte inkommit eller om räkenskaperna inte har granskats av en auktoriserad eller godkänd revisor så ingående och omfattande som god revisionssed kräver. Kravet på revisorer och årsredovisning överensstämmer med de krav som ställs enligt 14 § andra stycket partistödslagen.

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.5 och 5.6.

Beslut och utbetalning

7 §

Enligt paragrafen ska frågor om stöd enligt lagen prövas av Partibidragsnämnden. Om det skulle framkomma skiljaktiga meningar vid en överläggning i Partibidragsnämnden ska föreskrifterna i 16 kap. rättegångsbalken om omröstning i tvistemål tillämpas. Förfarandet överrensstämmer med vad som gäller enligt 13 § andra stycket partistödslagen.

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.1, 5.7 och 5.9.

8 §

I paragrafen föreskrivs att ett stödår enligt lagen avser ett kalenderår. Stöd enligt lagen räknas således ut en gång för varje kalenderår. Detta avviker från vad som föreskrivs i partistödslagen enligt vilken stödet beräknas fr.o.m. den 15 oktober ett kalenderår t.o.m. den 14 oktober nästföljande kalenderår.

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.7.

9 §

Enligt paragrafen betalas grundstödet och mandatstödet såvitt möjligt ut samtidigt. Utbetalningarna görs av Riksdagsförvaltningen en gång per kvartal under stödåret med en fjärdedel åt gången. Senast den 31 januari ska den första utbetalningen ske. Utbetalningarna ska ske direkt till sådana kvinnoorganisationer som är ideella föreningar som är anslutna till politiska partier. För kvinnoorganisationer som utgör sammanslutningar inom politiska partier ska utbetalningarna ske till de politiska partierna.

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.8.

Överklagande

10 §

I paragrafen anges att beslut enligt lagen inte får överklagas. Detsamma gäller Partibidragsnämndens beslut enligt partistödslagen (13 §).

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.9.

Departementsserien 2009

Kronologisk förteckning

1. Förstärkt integritetsskydd vid signalspaning. Fö.
2. Skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel. Jo.
3. Fordonsbesiktning. N.
4. Översyn av vissa mediemyndigheter – en effektivare administration. Ku.
5. Författningsändringar med anledning av VIS-förordningen. Ju.
6. Ekonomiska villkor för ledamöter av Europaparlamentet. Ju.
7. Effektivare regler och bättre beslutsunderlag för arbetsmarknadspolitiken. A.
8. Genomförandet av delar av Prömrådsbeslutet. Ju.
9. Förbättrad utslussning från slutna ungdomsvård och ändrade gallringsregler i belastningsregistret. Ju.
10. Stärkt finanspolitiskt ramverk – översyn av budgetlagens bestämmelser om utgiftstak. Fi.
11. Oberoendet i den kommunala revisionen. Fi.
12. Registrering av personuppgifter vid katastrofer utomlands. Ju.
13. Konsumenttjänster m.m. Ju.
14. Konsumentombudsmannen – en översyn IJ.
15. En enklare ledighetslagstiftning. A.
16. Produktsäkerhet vid offentliga tjänster. IJ.
17. Straffrättsliga åtgärder till förebyggande av terrorism. Ju.
18. Behovsbedömning av annat än ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. S.
19. Insatser för en alkohol- och narkotikafri graviditet. S.
20. Rätt till gymnasial vuxenutbildning och gymnasial särvtux. U.
21. Bortom krisen. Om ett framgångsrikt Sverige i den nya globala ekonomin. U.
22. Genomförande av FN:s vapenprotokoll m.m. Ju.
23. Det nya punktskattedirektivet. Fi.
24. Effektivare skatter på klimat- och energiområdet. Fi.
25. Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet. Del 1+2. U.
26. Förbättringar i arbetslöshetsförsäkringen. A.
27. Ny lag om ekologisk produktion. Jo.
28. Ny delgivningslag m.m. Ju.
29. Återbetalningsskyldighet i straffrättsliga förfaranden, m.m. Ju.
30. Nya rättsmedel m.m. på upphandlingsområdet. Fi.
31. Patientnämnderna – begränsning av sekretessbrytande bestämmelse. S.
32. Teknisk sprit m.m. S.
33. Förändringar i Lex Sarah-bestämmelsen m.m. S.
34. Ett undantag från skyldigheten att upprätta koncernredovisning. Ju.
35. Vad kräver krisen av främjandet? UD.
36. Upphandling från statliga och kommunala företag. Fi.
37. Nya avfallsregler. M.
38. Myndigheternas skrivregler. SB.
39. Åtgärder mot familjeseparation inom migrationsområdet. Ju.
40. Vissa samepolitiska frågor. Jo.
41. Betalningsansvaret för underårigas avgifter inom hälso- och sjukvården och tandvården. S.
42. Ett skärpt skadeståndsansvar för föräldrar. Ju.
43. Närvaroliggare och kontrollbesök. En utvärdering och förslag till utvidgning. Fi.
44. Vidareutnyttjande av handlingar – genomförande av PSI-direktivet. Fi.
45. Stöd till personer som lämnar sjukförsäkringen – kompletterande förändringar i lagen om allmän försäkring. S.
46. Stöd till personer som lämnar sjukförsäkringen – temporära förändringar i arbetslöshetsförsäkringen. A.
47. Reformen skydd mot olyckor – en uppföljning med förslag till utveckling. Fö.
48. Pionjärbanor för spårbilar. Analys av aktuella förutsättningar. N.
49. Vissa apoteksfrågor. S.
50. Statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer. IJ.

Departementsserien 2009

Systematisk förteckning

Statsrådsberedningen

Myndigheternas skrivregler. [38]

Justitiedepartementet

Författningsändringar med anledning av VIS-förordningen. [5]

Ekonomiska villkor för ledamöter av Europaparlamentet. [6]

Genomförandet av delar av Prömrådsbeslutet. [8]

Förbättrad utslussning från slutna ungdomsvård och ändrade gallringsregler i belastningsregistret. [9]

Registrering av personuppgifter vid katastrofer utomlands. [12]

Konsumenttjänster m.m. [13]

Straffrättsliga åtgärder till förebyggande av terrorism. [17]

Genomförande av FN:s vapenprotokoll m.m. [22]

Ny delgivningslag m.m. [28]

Återbetalningsskyldighet i straffrättsliga förfaranden, m.m. [29]

Ett undantag från skyldigheten att upprätta koncernredovisning. [34]

Åtgärder mot familjeseparation inom migrationsområdet. [39]

Ett skärpt skadeståndsansvar för föräldrar. [42]

Utrikesdepartementet

Vad kräver krisen av främjandet? [35]

Försvarsdepartementet

Förstärkt integritetsskydd vid signalspaning. [1]

Reformen skydd mot olyckor
– en uppföljning med förslag till utveckling.
[47]

Socialdepartementet

Behovsbedömning av annat än ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. [18]

Insatser för en alkohol- och narkotikafri graviditet. [19]

Patientnämnderna – begränsning av sekretessbrytande bestämmelse. [31]

Teknisk sprit m.m. [32]

Förändringar i Lex Sarah-bestämmelsen m.m. [33]

Betalningsansvaret för underårigas avgifter inom hälso- och sjukvården och tandvården. [41]

Stöd till personer som lämnar sjukförsäkringen – kompletterande förändringar i lagen om allmän försäkring. [45]

Vissa apoteksfrågor. [49]

Finansdepartementet

Stärkt finanspolitiskt ramverk – översyn av budgetlagens bestämmelser om utgiftstak. [10]

Oberoendet i den kommunala revisionen. [11]

Det nya punktskattedirektivet. [23]

Effektivare skatter på klimat- och energiområdet. [24]

Nya rättsmedel m.m. på upphandlingsområdet. [30]

Upphandling från statliga och kommunala företag. [36]

Närvaroliggare och kontrollbesök.
En utvärdering och förslag till utvidgning. [43]

Vidareutnyttjande av handlingar
– genomförande av PSI-direktivet. [44]

Utbildningsdepartementet

Rätt till gymnasial vuxenutbildning och gymnasial särvtux. [20]

Bortom krisen. Om ett framgångsrikt Sverige i den nya globala ekonomin. [21]

Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet. Del 1+2. [25]

Jordbruksdepartementet

Skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel. [2]

Ny lag om ekologisk produktion. [27]

Vissa samepolitiska frågor. [40]

Miljödepartementet

Nya avfallsregler. [37]

Näringsdepartementet

Fordonsbesiktning. [3]

Pionjärbanor för spårbilar.

Analys av aktuella förutsättningar. [48]

Integrations- och jämställdhetsdepartementet

Konsumentombudsmannen – en översyn. [14]

Produktsäkerhet vid offentliga tjänster. [16]

Statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer. [50]

Kulturdepartementet

Översyn av vissa medienmyndigheter

– en effektivare administration. [4]

Arbetsmarknadsdepartementet

Effektivare regler och bättre beslutsunderlag för arbetsmarknadspolitiken. [7]

En enklare ledighetslagstiftning. [15]

Förbättringar i arbetslöshetsförsäkringen. [26]

Stöd till personer som lämnar sjukförsäkringen
– temporära förändringar i arbetslöshetsförsäkringen. [46]